

Wie is wie in de mythologie

Wie is wie in de mythologie

Tweede druk

Uitgeverij
Ten Have

Tweede druk 2005
© 2004, Uitgeverij Ten Have
Postbus 5018, 8260 GA Kampen
www.uitgeverijtenhave.nl
Omslag Douglas Design
ISBN 90 435 0750 4
NUR 702

Alle rechten voorbehouden, Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form of by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

A

zie Iaru.

zie Sun Wukong

Aardgeesten die onder de grond of in de bergen wonen. Het zijn oude kleine mannetjes met een dik, kaal hoofd en een lange baard. Ze dragen een rode puntmuts. Aardmannetjes zijn onzichtbaar, maar in het donker verraden ze hun aanwezigheid doordat ze vuurtjes stoken of door het geluid dat ze maken bij hun smidswerk. Zij zijn de mensen goedgezind.

een boze geest van de Basken. Hij vertoont zich meestal als een stier, maar soms ook wel als een mens. *Aatxe* betekent jonge stier. Bij nachtelijke stormen komt Aatxe uit zijn hol.

mythologische koning van het Griekse Argos op de Peloponnesus. Zijn ouders waren Lygkeus en Hypermnèstra, de enige Danaïde die haar man niet doodde. Het verhaal wil dat Abas het eiland Euboia heeft veroverd. Vandaar dat het ook wel Abantis werd genoemd. Een andere Abas was een gezel van Diomedes. Wegens zijn overmoedige gedrag tegenover Aphrodite werd hij door haar in een soort zwaan veranderd.

een wezen uit de Oud-Iraanse mythologie die als dodenrechter fungeert. Zijn naam betekent: hij met de weegschaal. Abat(h)ur weegt de zielen van de overledenen en/of hun daden en oordeelt of zij naar de hemel of naar de onderwereld gaan. Hij heeft wezenstrekken van de god Rasnu.

in het oude Mesopotamië is dit de verzamelnaam voor zeven wijzen die uit de zoetwatervloed Abzu zijn voortgekomen. Zij zijn dienaren van de god Enki. Ze komen voor als vismensen en worden bij de Akkadiërs Apkallu genoemd.

zie Akshobhya.

Romeins Keltische godin van de jacht. Het Zwarte Woud was het centrum van de verering van Abnoba.

zie Nyame.

volgens de Dinka's uit Zuid-Sudan was Abuk de eerste vrouw. Zij bracht dood en ziekte op aarde. Garang en Abuk, de eerste man en zijn vrouw, mochten van de Oppergod één korrel gierst per dag planten. Dit was genoeg voor al hun behoeften. Maar op een dag besloot

Aalu

Aap

aardmannetjes

Aatxe

Abas

Abat(h)ur

Abgal

Abhirati

Abnoba

Abosum

Abuk

Abuk meer te planten. Terwijl ze daarmee bezig was, sloeg zij de oppergod op zijn teen. Deze werd zo kwaad dat hij alle banden tussen hemel en aarde verbrak. Sindsdien moeten mensen hard werken om aan eten te komen en gaat de mensheid gebukt onder ziekte en dood.

Abundantia bij de Romeinen gold zij als de godin van de overvloed en de welvaart. Haar attribuut is een hoorn des overvloeds.

Abzu bij de Soemeriërs de naam voor de zoetwatervloed die zich onder de aarde bevindt (later bij de Akkadiërs: Apsu). Hier woont de god Enki. Hier ook vormde de oermoeder Nammu de eerste mens uit een brok klei.

Acala een van de goddelijke beschermers (Dharmapala's) van de boeddhistische leer. Zijn beeld staat voor veel tempels om vijanden van het boeddhisme te weren. Hij heeft drie ogen en zes armen, toont zijn tanden en draagt als wapens het zwaard, een bliksemschicht, een bijl en een slinger. Hij weert ook ziekten en koorts af.

Acastus mythische Griekse held, zoon van koning Pelias van de Thessalische stad Iolkos, neemt deel aan de Calydonische jacht en de Argonautentocht. Zijn gemalin Astydameia wordt verliefd op Peleus. Daar deze haar liefde niet beantwoordt, belastert zij Peleus bij haar man. Acastus probeert daarop Peleus te doden maar de god Hermes weet dat te verhinderen. Het koningspaar zal dan door Peleus worden gedood.

Acca Larentia in de Romeinse mythe een hoer. Zij is de geliefde van Hercules. Ze trouwt met de rijke Etruriër Tarutius en na diens dood schenkt ze zijn fortuin aan het Romeinse volk. Als dank hiervoor vierde Rome jaarlijks op 23 december de Larentalia (een andere mogelijkheid is dat Larentalia een dodenfeest is ter ere van de godin Larenta). Volgens een andere mythe is Acca Larentia de vrouw van de herder Faustulus bij wie Romulus en Remus werden opgevoed. Ook het verhaal van de wolvin die de tweeling opvoedde, wordt met haar in verband gebracht; het Latijnse woord *lupa* betekent nl. zowel wolvin als hoer.

Acheloüs in de Griekse mythologie is dit de naam van de riviergod van de gelijknamige rivier (vroeger Aspropotamos geheten) en vorst over alle rivieren. Hij is een zoon van Oceanos en Tethys en vecht met Heracles vergeefs om het bezit van Deianira. Acheloüs wordt afgebeeld als een stier met het bovenlijf van een mens.

Acheron de Rivier der Smarten, gelegen in het gebied Epirus in het noorden van Griekenland. In de oudheid beschouwde men de Acheron als een van de vijf rivieren die deze wereld met het dodenrijk verbonden. Een

enkele maal werd de onderwereld zelf met de naam Acheron aangeduid.

een van de beroemdste en dapperste helden uit de Griekse mythologie. Achilles werd in Thessalië geboren als zoon van een sterfelijke koning, Peleus, een afstammeling van Zeus, en de Nereïde (zeenimf) Thetis. Zijn moeder dompelde hem in de Styx, een rivier in de onderwereld, om zijn lichaam onsterfelijk en onkwetsbaar te maken. Hierbij hield zij hem vast aan zijn hiel, waardoor dit zijn zwakke plek werd. Tijdens het beleg van Troje trok Achilles zich beledigd uit de strijd terug omdat de Griekse bevelhebber, Agamemnon, de oorlogsbuit van Achilles (de Trojaanse vrouw Briseïs) voor zichzelf opeiste. Nu Achilles, de meest gevreesde Griekse krijger, niet meer aan de strijd deelnam, drongen de Trojanen onder leiding van Hector de Grieken terug naar hun schepen. Patroclus, de beste vriend van Achilles, haalde de held over om hem zijn wapenrusting te lenen, opdat de Trojanen zouden denken dat Achilles was teruggekeerd. Zijn plan mislukte echter: Patroclus werd gedood door Hector. Achilles mengde zich opnieuw in de strijd om zijn vriend op Hector te wreken. Achilles doodde Hector, bond zijn lijk achter zijn strijdwagen en sleurde het rond de muren van Troje. Pas toen de goden hem dwongen een losgeld te accepteren van Hectors vader, koning Priamus, gaf hij het lijk terug. In de laatste slag om Troje doodde Achilles de koningin van de Amazones, Penthesilea, en werd op het moment dat zij stierf verliefd op haar. Achilles zelf werd gedood door Hectors broer, Paris, die hem een pijl in zijn hiel schoot – zijn enige kwetsbare plek. De Grieken schonken Achilles' wapenrusting als beloning aan Odysseus. Op vele plaatsen in de antieke wereld werd Achilles vereerd als een god.

Achilles

de belangrijkste figuren in de taoïstische mythologie. De verhalen over de manier waarop zij hun onsterfelijkheid verwierven, zijn van vrij recente datum: ze zijn niet eerder ontstaan dan in de 15e eeuw. Sommige namen komen echter wel in oudere bronnen voor. De Acht Onsterfelijken zijn, in de volgorde waarin ze onsterfelijk werden: Li Xuan, Lü Dongbin, Han Zhongli, Han Xiang, Cao Guojiu, Zhang Guo, Lan Caihe en He Xiangu.

In de bekendste mythe waarin de Acht Onsterfelijken gezamenlijk voorkomen, gaan ze op reis om de wereld onder de zeespiegel te bekijken. Voor deze gelegenheid reisden ze niet op wolken, zoals ze meestal deden, maar demonstreerden ze hun magische krachten door allerlei voorwerpen die ze bij zich hadden in zee te gooien en deze te gebruiken als boot of vlot. Gedurende de reis stal de zoon van de Drakenkoning van de Oostelijke Zee niet alleen het muziekinstrument van Lan Caihe, maar nam hij de Onsterfelijke ook gevangen. Lan Caihe kon pas worden bevrijd na een hevig gevecht, waarin de andere Onsterfelijken de Drakenkoning versloegen.

Acht Onsterfelijken

- Acrisius** in de Griekse sage is hij de koning van Argos, die zijn dochter Danaë in een kerker laat opsluiten omdat het orakel heeft voorspeld dat hij door zijn kleinzoon zal worden gedood. Dit wil hij op deze wijze zien te voorkomen. Maar Zeus dringt tot Danaë door in de gedaante van een gouden regen en verwekt bij haar Perseus. Deze zal zijn grootvader onopzettelijk doden met een discusworp.
- Actaeon** een figuur uit de Griekse sagen. Toen hij eens op jacht was in een bos zag hij de godin Artemis toevallig baden. Artemis was woedend omdat hij haar naakt had gezien en veranderde Actaeon in een hert, waarna hij door zijn eigen jachthonden werd verscheurd. In een alternatieve versie riep hij de woede van Artemis op door zich een beter jager te achten dan zij was.
- Adad, Adda of Addu** in het oude Mesopotamië de Akkadische onweersgod. Hij geldt als zoon van de oppergod Anu. Volgens sommigen is hij een goede god die met zijn regen vruchtbaarheid brengt, maar anderen zijn van mening dat zijn stormen akkers verwoestten. Zijn bijnaam is Ramman of Rimmon (= donderaar). Zijn symbooldier is de stier en zijn attriboot een bundel bliksemschichten. Adads cultus reikte tot in Assyrië (noordelijk Mesopotamië), waar hij in de stad Assoer, tezamen met zijn vader Anu, een tempel met zikkoerrat (een losstaande torentempel) had. Buiten Mesopotamië is hij bekend als Hadad.
- Adam Kasia** verborgen Adam, bij de oude Iraniërs de benaming voor de ziel van de oermens (Adam) en bij de Mandeëën (in Zuid-Irak en Zuidwest-Iran) voor de ziel van ieder mens. Deze figuur vertoont gelijkenis met Adam Kadman van de joden.
- Adapa** mythische figuur van de Akkadiërs. Hij is een priester van de god Ea een van de Zeven Wijzen uit de tijd voor de zondvloed. Het verhaal wil dat hij de spraak zou hebben uitgevonden. Volgens de naar hem genoemde mythe sloeg zijn boot om door de zuidenwind, waarop Adapa de vleugels van de wind brak. Voor deze wandaad moest hij in de hemel voor de oppergod Anu verschijnen. Hier toonde hij zich onderdanig, waardoor Anu gunstig gestemd werd. Maar gevolg gevend aan Eas wens weigerde Adapa het hem aangeboden voedsel. Dat kostte hem zijn onsterfelijkheid en ziekte en dood worden zijn lot.
- Adaro** op de Melanesische Salomonseilanden, in de Grote Oceaan de benaming voor een groep zeegeesten die in wolkbreuken rondreist en regenbogen als bruggen gebruikt. Ngoriëni is hun aanvoerder. Zij verschijnen in dromen en leren de mensen nieuwe dansen en liederen aan. Hun lichaam is voor een deel mens, en voor het overige vis. Soms schieten ze met vliegende vissen op mensen, die dan alleen maar kunnen herstellen door een vliegende vis te offeren.

in de Oud-Indische mythologie de oerboeddha die geldt als de personificatie van het absolute. Hij is tijdloos en heeft door contemplatieve ontwikkeling van zijn eigen wezen de vijf Dhyani-Boeddha's geschapen.

Adiboeddha

een Oud-Indische godin uit de vedische periode. Haar naam betekent nietgebondenheid. Zij personificeert de vrijheid, de idee van onbeperkteheid en zelfs het universum. Aditi is de grote oermoeder en wordt gelijkgesteld met de koe (haar symbooldier) die met de aarde wordt geïdentificeerd. Haar schoot is de navel van de wereld. De wijze Daksha geldt als haar vader. Aditi beschermt tegen ziekten, armoede en zonde. In het brahmanisme-hindoeïsme is zij bij Kashyapa moeder van de Aditya's.

Aditi

naam van een groep Oud-Indische goden, zonen van de godin Aditi en van Kashyapa. In de vedische periode bestaat de groep uit zeven of acht, later uit twaalf goden. Als hemelgoden behoren zij tot de Deva's. Zij beschermen tegen allerlei kwalen en vertonen affiniteit met de zon. Als twaalf zonnegoden worden ze geassocieerd met de twaalf maanden. De bekendste Aditya's zijn: Mitra, Varuna, Indra en Aryaman. Zij doen denken aan de Oud-Iraanse Amesa Spenta's.

Aditya

koning van Pherae in Thessalië. Nadat de god Apollo de cyclopen had gedood, beval Zeus hem om als straf een jaar lang de herder te zijn van Admetus.

Admetus

Apollo hielp hem later om de hand van Alcestis te winnen.

een jonge jager en minnaar van de godin Aphrodite. Van oorsprong een Fenicisch-Syrische godheid van de afstervende en weer ontlukkende natuur.

Adonis

Volgens de Griekse mythologie is hij geboren uit een incestueuze verhouding van Myrrha, prinses van Cyprus, en haar vader. De godin Aphrodite zorgde ervoor dat Myrrha verliefd werd op haar eigen vader, koning Theias.

Door een list slaagde Myrrha erin hem gemeenschap met haar te laten hebben, waarna ze zwanger werd. Toen Theias het bedrog ontdekte, wilde hij zijn dochter doden, maar de goden veranderden haar in een mirrestruik, waaruit Adonis werd geboren. Aphrodite gaf het mooie kind ter verzorging aan Persephone, de godin van de vruchtbaarheid en koningin van de onderwereld.

Later weigerde Persephone echter om hem terug te geven. De god Zeus besloot dat Adonis eenderde deel van het jaar bij Aphrodite moest blijven, eenderde deel bij Persephone in de onderwereld, en dat hij de rest van het jaar zelf mocht beslissen bij wie hij het liefste was. Adonis besloot zijn vrije maanden bij Aphrodite door te brengen. Tijdens een van deze perioden werd hij gedood door een everzwijn,

dat in werkelijkheid Aphrodite's jaloerse minnaar Ares in vermomming was. Adonis veranderde in een anemoon.

- Adrasteia** zijn naam betekent Noodzaak, een van twee oergoden (de andere was Chronos, Tijd) die volgens de orfisten aanwezig waren bij het begin van schepping.
- Adrastos** in de Griekse mythologie een koning van Argos. Oorspronkelijk waarschijnlijk een chtonische godheid (god van de aarde of van de onderwereld). Hij verleent onderdak aan twee vluchtelingen, Tydeus (zoon van koning Oineus) uit Calydon en Polynice (zoon van Oedipus) uit Thebe, en geeft aan beiden zijn dochters als echtgenoten. Om Polynice weer in zijn rechten te herstellen, onderneemt Adrastos een veldtocht tegen Thebe, de bekende tocht van de Zeven tegen Thebe, waarbij alle deelnemers, behalve Adrastos zelf, sneuvelen. Later zal Adrastos met de zonen van de gevallen helden nogmaals naar Thebe marcheren: de Tocht der Epigonen. In deze strijd sneuvelt Adrastos' zoon Aigialeus.
- Aea** zie Aia.
- Aeacus** in de Griekse mythologie een zoon van Zeus en Aegina. Hij wordt gezien als de stamvader van de Aiakiden en vader van onder andere de heroën Peleus en Telamon. Zijn land raakt door de pest ontvolkt maar Zeus schenkt hem een nieuwe bevolking door mieren in mensen te veranderen (het volk van de Myrmidonen). Aeacus is de lieveling van de goden en wordt na zijn dood een van de drie rechters van de onderwereld, naast Minos en Rhadamanthus.
- Aeëtes** koning van Colchis, wat aan de oostkust van de Zwarte Zee gelegen is. Aeëtes, een zoon van Helios, bezat het Gulden Vlies, dat de held Jason wilde bemachtigen.
- Aegeus** zie Aegeus.
- Aegir** een Oud-Scandinavische reus, die gold als de god van de zee. Hij woonde op het eiland Hlér in het Kattegat. Aegir is gehuwd met Rán, die ook wel als een van zijn negen dochters wordt beschouwd. Zij personifiëren de zeegolven. Aegir wordt vaak gelijkgesteld met de zereus en aardgod Gimir.
- Aegis** zie Aegis.
- Aegisthus** een telg uit het huis van Pelops, de zoon van Thyestes en diens eigen dochter, Pelopia. In de Ilias verleidde Aegisthus Clytaemnestra, de vrouw van zijn neef Agamemnon. Met haar medeweten vermoordde Aegisthus Agamemnon toen deze was teruggekeerd na de val van

Troje. Vervolgens werd hij koning van Argos. Aegisthus en Cly-taemnestra werden later allebei gedood door Agamemnon's zoon Orestes.

mythologische Trojaanse held, zoon van de sterveling Anchises en de godin Aphrodite. Hij werd geboren op de berg Ida in het land rond Troje en hem werd voorspeld dat hij eens zou heersen over Troje. In de *Aeneis* van Vergilius vlucht Aeneas na de ondergang van Troje uit de brandende stad met zijn vader Anchises en zijn zoontje Askanios. Zijn vrouw Creüsa komt om tijdens de vlucht. Na lange zwerftochten komt Aeneas aan in Italië. In de Romeinse wereld is hij belangrijk als de stamvader van het Julische Huis, waartoe Augustus en zijn opvolgers behoren, en van alle Romeinen.

Aeneas

de bewaker van de winden. Zijn woonplaats, de Eolische Eilanden voor de noordkust van Sicilië, zijn naar hem genoemd. Aeolus was een lieveling van de goden en mocht deelnemen aan hun maaltijden. De held Odysseus gaf hij een leren zak waarin alle winden waren opgesloten die ongunstig waren voor zijn reis. Toen nieuwsgierige bemanningsleden de zak openden, ontsnapten de winden en werd het schip van Odysseus uit de koers geblazen. De aeolusharp is een harp waarvan de snaren door de luchtstroom in trilling worden gebracht en naar hem genoemd.

Aeolus

Scandinavische hemelgoden, een van de twee goddelijke geslachten. Het andere is de Vanir die in Asgard, de woonplaats van de goden, verblijven. Enkele goden die deel uitmaken van de Aesir zijn Odin (heerser van Asgard), Balder, Frigg, Tyr en Thor.

Aesir

in de Oud-Iraanse mythologie demon van de begeerte en de woede, wiens toorn vooral is gericht tegen de koe, die een belangrijke rol speelt in de Iraanse mythe. Aesma betekent waanzin. Samen met de doodsdemon Astovidatu achtervolgt Aesma de zielen van de doden die naar de hemel opstijgen. Alleen Sraosa zal hem aan het einde der tijden kunnen overwinnen. De joden kennen de boze geest Asmodeüs. Die heeft zijn oorsprong in Aesma Daeva.

Aesma Daeva

een koning van Jolcus in Thessalië en de vader van de held Jason.

Aeson

Ether, dit is de heldere bovenlucht, een van de oergoden die volgens de *Theogonie* van Hesiodus tijdens de eerste fasen van de schepping zijn ontstaan. De god speelt in slechts weinig mythen een rol.

Aether

een groep van vijf oergoden, de eerste goden die bestonden. Zij zijn: Amano minakanushi no-kami (De Heer van het Middelpunt van de Hemel), hij was de oudste; Takamimusubi en Kamimusubi; en twee minder belangrijke goden, namelijk Umashiashikabihikoji no-kami en Amanotokotachi-no-kami.

**Afzonderlijke
Hemelse
Godheden**

Agaioon zie Hekatoncheiroi.

Agamemnon koning van Argos (of Mycenae) en bevelhebber van de Grieken in de Trojaanse Oorlog. Agamemnon was de zoon van Atreus, koning van Argos, en diens vrouw Aerope. Aegisthus, een neef van Atreus, vermoordde de koning, waardoor zijn vader Thyestes zich meester kon maken van de troon.

Agamemnon vlucht met zijn broer Menelaus naar Sparta. Hier trouwen zij met de dochters van de Spartaanse koning Tyndareus: Menelaos trouwt met de schone Helena, Agamemnon met Clytaemnestra. Bij haar verwekt hij onder andere Orestes en Iphigenia. Later verdreef hij Thyestes uit Mycene en werd zelf koning. Nadat Helena door de Trojaanse koningszoon Paris is geschaakt, krijgt Agamemnon de leiding over de Griekse strafexpeditie tegen Troje. Hij verzamelde zijn troepen in Aulis in Beotia. Hier doodt hij per ongeluk een hert dat aan de godin Artemis is gewijd. Zij wordt hierover zo boos, dat ze een windstilte veroorzaakt, zodat de schepen niet konden uitvaren. Om gunstige wind te krijgen moest Agamemnon zijn dochter Iphigenia offeren. Ten slotte kon Agamemnon zijn kamp opslaan voor Troje. Bijna werd een ruzie tussen Agamemnon en Achilles over het bezit van de slavin Briseïs de Grieken nog noodlottig. Na tien jaar echter viel de stad en keerde hij als overwinnaar terug. Als krijgsbuit voerde hij Cassandra mee, de zieneres en dochter van de verslagen koning Priamus. Clytaemnestra, die veel verdriet had over Iphigenia, was echter de minnares geworden van Aegisthus. Samen met hem smeedde ze een plan om Agamemnon te vermoorden. Haar echtgenoot arriveerde en Clytaemnestra nodigde hem uit om een bad te nemen. Toen hij uit het water stapte, wierp zij een fijnmazig net over zijn hoofd. Agamemnon probeerde te ontsnappen, maar Aegisthus stak hem neer. Hij viel in het bad en Clytaemnestra onthoofdde hem. Cassandra werd ook vermoord, maar de kinderen van Agamemnon, Orestes en Electra, bleven in leven en hebben hun vader later gewroken.

Agas Oud-Iraanse vrouwelijke demon van de ziekte. Zij behoort tot de categorie boosaardige wezens van de drugs en personificeert in het bijzonder het kwaad dat door het oog wordt waargenomen of verricht. Het Oudiraans agas betekent boos oog.

Agdistis of Agditis een hermafrodit oerwezen uit de Phrygische mythologie, in het oude Klein-Azië, dat door de god Pappas bij het Agdos-gebergte werd verwekt. Toen Agdistis uit een dronken roes ontwaakte, ontmande hij zichzelf. Uit zijn geslachtsdeel ontsproot een amandelboom. Een vrucht van deze boom maakte de godin Nana zwanger en zij baarde de mooie jongeling Attis. Agdistis, nu in vrouwengedaante, werd verliefd op Attis, maar wanneer deze haar ontrouw wordt, straft zij hem met waanzin.

vorst van Tyros. Hij was een zoon van de Griekse zeegod Poseidon en de vader van onder andere Europa en Cadmus. Wanneer zijn dochter Europa door Zeus wordt geschaakt, zendt hij zijn zonen op zoek naar de vermiste.

Agenor

in de Griekse mythe is hij koning van Athene en de vader van Theseus. Hij doodde Androgeos, zoon van koning Minos van Kreta, waarvoor hij jaarlijks zeven jongens en zeven meisjes moet zenden naar Kreta als offer voor de Minotaurus. Zijn zoon Theseus weet de Minotaurus te doden, maar vergeet bij zijn terugkeer per schip de zwarte zeilen te verruilen voor witte, waardoor Aegeus denkt dat zijn zoon is omgekomen. Verscheurd door verdriet stort hij zich in zee (naar hem Egeïsche Zee genoemd).

Aegeus

in de Griekse mythe het schild van de oppergod Zeus. Een van de titels van Zeus is Aegiochos (Aegisdrager). Met zijn schild kan hij bliksem en donder opwekken en zijn tegenstanders afschrikken. De Aegis wordt voorgesteld als een geitenvel met kwasten eraan. Op het vel staat het hoofd van de Medusa, een van de Gorgonen (monsters met vleugels, slangenhaar en ijzeren klauwen). In latere verhalen is ook Pallas Athene, dochter van Zeus, in het bezit van de Aegis.

Aegis

in de Griekse sage een koning van Egypte, broer van Danaüs, wiens vijftig zonen op een na allen tijdens hun huwelijksnacht door hun vrouwen, de Danaïden (de dochters van Danaos) worden gedood.

Aegyptus

zie Charites.

Aglaia

maangod van Palmyra in het oude Syrië. Samen met de oppergod Bel en de zonnegod Yarhibol vormde hij een triade. Zijn naam zou betekenen kalf van Bel. Hij draagt een maansikkel op het voorhoofd (soms op de schouder).

Aglibol

Oud-Indische god van het vuur en een van de prominenten van het vedische godendom. Agni wordt gezien als een zoon van de hemelgod Dyaus. Volgens een andere mythe wordt hij dagelijks geboren en eet hij meteen zijn ouders op. Zo blijft hij eeuwig jong. Zijn naam betekent vuur. Agni brengt de vuuroffers van de mensen naar de goden, waardoor hij geldt als bode en bemiddelaar tussen hemel en aarde en als archetype van de priester. Op aarde manifesteert hij zich zichtbaar in alle vuur en is hij onzichtbaar in water en planten aanwezig.

Agni

Als god van het oppervuur wordt hij ook geassocieerd met het huishoudeleke leven en heeft hij de titel heer des huizes. Hij beschermt de mensen en weert de kwade machten van hen af. Agni wordt afgebeeld met een lange rossige baard en gaat gekleed in vlammen. Soms wordt hij ook wel afgebeeld met twee gezichten, vier armen en drie benen. Zijn

attributen zijn een vlammenwaard en een waterkruik. De ram is zijn symbooldier.

Agwe zeegod van het voodoo-pantheon in het Caribische gebied. Hij heerst over de vissen en zeeplanten, en is de beschermer van de vissers en schippers. Voor deze trotse god organiseren de Haïtianen grootse feesten en kostbare offers.

Ah Mun Maya-god van de maïs, meestal afgebeeld met een hoofd waaruit een maïskolf groeit.

Ah Puch *zie* Hun(a)hau.

Ahalya de vrouw van Gautama, een machtige wijze en ascet. Zij werd verleid door de god Indra, maar toen Indra haar verliet ontmoette hij Gautama, die meteen doorhad wat er was gebeurd. Als straf sprak de wijze een vloek uit waardoor Indra zijn testikels verloor, terwijl Ahalya werd veroordeeld om duizenden jaren op een bed van as te liggen, met alleen de lucht om van te leven. Deze straf zou pas eindigen als de god Rama haar bezocht. Toen Rama dit verhaal hoorde, ging hij naar de kluzenaarswoning en bevrijdde Ahalya van de vloek.

Ahat volgens een Oegaritische (Kanaänitische) mythe was hij de zoon van de aartsvader Daniël. Die was kinderloos totdat de oppergod El, op aandrang van de stormgod Baäl, hem een zoon schonk, Ahat. Toen Ahat opgroeide, gaf een goddelijke ambachtsman hem pijl en boog, maar de godin Anat was daar jaloers op. Anat stuurde haar dienaar, Yatpan, om Ahat te doden en zijn boog mee te nemen, maar het wapen brak tijdens de aanval en het plan van de godin mislukte. Baäl, die woedend was over de moord op Ahat, hield de regens tegen als straf voor de moord. Het eind van de mythe is verloren gegaan, maar het is goed mogelijk dat hierin over de wederopstanding van Ahat en het einde van de droogte werd verteld. Wellicht moet het verhaal dienen als een verklaring voor de droogte van de zomer en de uiteindelijke komst van regen, gesymboliseerd door de dood en wederopstanding van Ahat.

Ahau Kin de zonnegod van de Maya's. Ahau Kin (wat zoveel als Heer van het Zonnegezicht betekent) bezat zowel kenmerken van de dag als van de nacht. In zijn daagse gedaante werd hij vaak afgebeeld met enkele kenmerken van de jaguar. Tussen zonsondergang en zonsopkomst werd hij, op zijn reis van west naar oost door de lagere gebieden van de wereld, echter volledig de Jaguargod, de heerser van de onderwereld.

Ahoera Mazda betekent Wijze Heer. Hij is de oppergod van de oude Perzen, ook bekend onder zijn latere naam, Ohrmazd. Ahoera Mazda vertegen-

woordigde de hemel. Hij personifieerde wijsheid, vruchtbaarheid en welwillendheid. Zijn tegenstander was Ahra Manjoe, de god van duisternis en onvruchtbaarheid, die hij ook zelf geschapen had. Ahurani is zijn dochter, maar komt ook voor als zijn vrouw.

De Perzen kenden meer goden, maar het leven werd in wezen gezien als een strijd tussen deze twee goden van goed en kwaad.

In de 7e of 6e eeuw v. Chr. maakte de profeet Zarathoestra Ahoera Mazda tot oppergod. Ahoera Mazda was de essentie van waarheid en gerechtigheid, de schepper van hemel en aarde, de bron van recht en moraliteit en de opperrechter van het universum. Een van zijn kinderen was Gayomart, de eerste mens.

Perzische god van de duistere krachten, tegenstander van de oppergod Ahoera Mazda. Hij werd ook Ahriman genoemd. In de Oud-Iraanse mythologie was hij de belichaming van de leugen, de boosheid en de duisternis, die ziekte en dood brengt. Hij woont in een ondergronds rijk van eeuwige duisternis. Hij is de aanvoerder van de Daeva's en de Drugs. De figuur van Ahra Manjoe is ontstaan uit de boze geest Angra Mainyu. Hij is de tegenstander van de wijze god Ahura Mazda (Ohrmazd), wiens creaties (gezondheid, schoonheid, leven enz.) hij keer op keer beantwoordt met zijn negatieve anti-scheppingen (ziekte, lelijkheid, dood enz.). De slang is zijn symbooldier.

Ahra Manjoe

Oud-Iraanse watergodin, wier naam betekent zij die Ahura toebehoort. Zij geldt als de dochter van Ahura Mazda, maar komt ook wel als zijn vrouw voor. Ahurani werd aangeroepen voor een goede oogst en voor nakomelingschap.

Ahurani

in Homeros' *Odysee* het sprookjeseiland van de tovenares Circe, gelegen ergens in het westen en door de Oceanos gescheiden van de toegang tot de onderwereld. Aia is ook de naam van het paradijsachtige eiland waar Telemachus en Penelope als onsterfelijken verblijven; het is ook nog de naam van het land waar het Gulden Vlies zich bevindt en dat vereenzelvigd wordt met Colchis in het huidige Georgië, aan de oostkust van de Zwarte Zee.

Aia

zie Hades.

Aidès

zie Adrastus.

Aigialeus

zie Aeneas.

Aineias

in het oude Iran een oergodheid en de personificatie van de tijd in de Mithras-mysteriën. Hij wordt afgebeeld met het lichaam van een mens dat omstrengeld wordt door een slang met een leeuwenkop, soms ook met vleugels. In de Griekse mythologie wordt hij Chronos genoemd.

Aion

- Airyaman** Oud-Iraanse beschermgod van de gastvrijheid en het huwelijk. Daarnaast is hij een soort van collectieve godheid van de priesterstand, die bij het einde der tijden (de fraso kereti) de zielen van de tijdelijk verdoemden met zijn net uit de hel zal vissen en naar de aarde zal terugbrengen. Hij vertoont overeenkomsten met de vedische god Aryaman en heeft wezenstrekken van het mythologische wezen Sraosa.
- Ai Tojon** in de Siberische mythologie (van de Jakoeten) is hij de schepper van het licht. Hij wordt voorgesteld als een reuzenadelaar met twee koppen, die op de top van de wereldboom zit.
- Aita** Etruskische (Oud-Italische) god van de onderwereld, die identiek is met de Griekse Hades en de Romeinse Pluto.
- Aitu** Polynesische mindere godheden, onder andere de talrijke beschermgoden van dorpen en families. Op de Marqueses-eilanden (Frans Polynesië) worden ze Atua genoemd. Aitu komen voor in de gedaante van planten of dieren en bezitten eerder demonische dan goddelijke wezenstrekken.
- Aitvaras** bij de oude Litouwers een kleine demon in de gedaante van een zwarte kat of een zwarte haan. Wie zijn ziel aan hem verkoopt, krijgt geld en goed dat de demon een ander heeft ontnomen. Hij nestelt zich meestal achter de kachel en de huisbewoners zetten spijs en drank voor hem gereed.
- Aiyanar** *zie* Aiyianayaka.
- Aiyiyappan** *zie* Aiyianayaka.
- Aizen-myoo** Japanse god van de liefde, die wordt vereerd door prostituees, herbergiers, zangers, muzikanten e.a. Oorspronkelijk is hij een god van de Shingon en Tendai en vertegenwoordigt hij de liefde die overgaat in verlangen naar de verlichting. Hij ziet er schrikwekkend uit, met tussen beide ogen een derde, verticaal geplaatst oog en in zijn haar een leeuwenkop.
- Aja** *zie* Samas.
- Ajax (1)** Griekse held en na Achilles de sterkste onder de Grieken. Hij was een zoon van de Argonaut Telamon, koning van Salmacis. Hij wordt in de *Ilias* van Homerus afgeschilderd als een koppige, zwijgzame man met een indrukwekkende gestalte. Ajax was na de held Achilles de meest vooraanstaande Griekse krijger die in de Trojaanse Oorlog vocht. Na de dood van Achilles maakte Ajax aanspraak op diens wapen-

rusting, maar ook Odysseus claimde de wapenrusting van de dode held als beloning. Toen deze werd toegekend aan Odysseus, pleegde de geërgerde Ajax zelfmoord door zich op zijn zwaard te storten. Volgens een andere sage richt hij een bloedbad aan onder een kudde vee, menend dat hij met Odysseus en de Atriden te doen heeft. Uit schaamte pleegt hij zelfmoord. Op Salamis werd Ajax vereerd als heros en Athene vierde jaarlijks de Aianteia, een feest dat gepaard ging met offers, processie en wedkamp.

Griekse held, zoon van de Argonaut Oileus. Hij staat bekend als de kleine Ajax, ter onderscheiding van Ajax (1). Tijdens de plundering van Troje verkrachtte hij Cassandra, de dochter van koning Priamus, op het altaar van Athene. Als straf voor deze onheilgig zorgden de goden ervoor dat de vloot van de Griekse overwinnaars onderweg naar huis schipbreuk leed. Ajax zwom naar een rots, maar verdrinkte toen deze werd getroffen door een bliksemschicht die de god Poseidon had geworpen.

Oud-Iraanse god, later een van de aartsdemonen van de Daeva's, die als de personificatie van de zinnelijke begeerte door de demon Ahriman wordt uitgestuurd om de profeet Zarathoestra te verleiden. Hij is de vaste tegenstander van Vohu Manah.

zie Theseus.

in het oude Egypte is deze god de verpersoonlijking van de aarde en god van de doden. Hij wordt voorgesteld als een smalle strook land waarvan de beide uiteinden een mensenhoofd of een leeuwenkop vormen. Soms wordt hij ook wel afgebeeld als twee leeuwen met de rug naar elkaar gekeerd, waarvan de ene de kop naar het westen richt, waar de zon ondergaat, en de andere naar het oosten kijkt, waar de zon uit de duisternis opkomt. Deze voorstelling duidt aan dat Aker de in- en uitgang van de onderwereld bewaakt.

een geest uit het Baskische volksgeloof met de gedaante van een zwarte bok, die wordt aangeropen voor het welzijn van de kudde. Hij bezit geneeskracht. Hij werd zelfs vereerd als een god en zijn cultus omvatte dans en offers.

zie Angra Mainyu.

zie Egres.

in het boeddhisme een van de vijf Dhyani-Boeddha's, heerser over het oosten, waar het rijk der vreugde, Abhirati (een soort van paradijs), wordt gesitueerd. Hij wordt afgebeeld als een blauw-zwart gekleurde boeddha, zittend op twee olifanten. Zijn attribuut is de bliksem.

Ajax (2)

Aka Manah of Akaman

Akamas

Aker of Akar

Akerbeltz

Ako Mainyu

Äkräs

Akshobhya

- Ala** de aard- en moedergodin van het Ibovolk in Zuidoost-Nigeria. Zij wordt geassocieerd met vruchtbaarheid en de dood. Zij wordt vaak met een kind op de arm afgebeeld. Ala is de vrouw van de oppergod Chuku.
- Alako** een god van de Noorse zigeuners. Zijn naam is afgeleid van het Finse woord *alakuu*, hetgeen afnemende maan betekent. Zijn rijk is de maan. Wanneer zijn vijanden hem uit zijn rijk willen verdrijven, neemt de maan af. Slaat Alako hen echter terug, dan wast de maan. Eens kwam hij, gezonden door zijn vader, de oppergod, op aarde om de zigeuners de goddelijke wet te leren en hen kennis bij te brengen.
- Alalu** bij de Hoerrieten, in het oude Klein-Azië, de godenkoning die na een negen jaar durend bewind van zijn goddelijke troon wordt gestoten door de Akkadische hemelgod Anu. In de mythe van Ullikummi is hij de vader van Kumarbi. Door de Grieken wordt hij Hypsistus (de hoogste, de voornaamste) genoemd.
- Alb** zie alfr.
- Al Bolom Tzacab** Maya-god van de landbouw, die heerst over regen en donder. Hij staat ook wel bekend als god K. Hij wordt afgebeeld met in de neus een bladvormig ornament.
- Alcestis** een Griekse prinses, de dochter van koning Pelias van Jolcus en zijn vrouw Anaxibia. Alcestis was beroemd vanwege haar buitengewone schoonheid en veel prinses dongen naar haar hand. Pelias echter besloot dat de man die met haar wilde trouwen eerst een leeuw en een everzwijn voor een strijdswagen moest spannen. Met hulp van Apollo lukte het koning Admetus van Pherae deze opdracht te volbrengen.
- Alcinoüs** legendarische koning van de Phaeaken, een zeevarend volk dat het Griekse sprookjeseiland Scheria (Corfou) bewoonde. In Homerus' *Odyssee* zorgt hij er samen met zijn dochter Nausicaä voor dat Odysseus, die op Scheria is aangespoeld, overladen met geschenken naar zijn land Ithaka kan terugkeren. Ook de Argonauten worden door hem gastvrij onthaald.
- Alcmene** koningin van Tiryns en de moeder van de held Heracles. Alcmene trouwde met haar oom, koning Amphitryon van Tiryns. Toen Amphitryon eens afwezig was om tegen een bende veedieven te strijden, maakte de god Zeus daarvan gebruik door zijn gedaante aan te nemen en een bezoek te brengen aan Alcmene. Zij was blij verrast om (zoals zij veronderstelde) haar echtgenoot te zien. Die nacht vrijden zij gepassioneerd - de vermomde Zeus deed de nacht driemaal langer duren dan normaal om zo langer te kunnen genieten. Amphitryon keerde de volgende dag zegevierend terug naar huis en

was verrast over het gebrek aan seksuele hartstocht van zijn vrouw, terwijl Alcmene het op haar beurt vreemd vond dat haar echtgenoot de genoegens van de vorige nacht geheel vergeten leek te zijn. Ten slotte kregen ze van de blinde ziener Tiresias de waarheid te horen. Alcmene kreeg een tweeling: Iphicles, zoon van Amphitryon, en Heracles, zoon van Zeus.

Oud-Scandinavische naam voor een halfgod, halfdwerg. In het Duits spreekt men van *Alb* of *Alp*. In de Nibelungensage heet de koning van de dwergen Alberich. Later degradeert de *alf* tot een demon die alleen maar ziekten en nachtmerries veroorzaakt.

Alfr

maan- en weergod van de Inuit. Hij heerst over alle in zee levende dieren en veroorzaakt de getijden, maans- en zonsverduisteringen, aardbevingen enz.

Alignak

godheid die, voordat hij door de profeet Mohammed aan het begin van de 7e eeuw werd uitgeroepen tot de enige en ondeelbare god (van de islam), op het Arabische schiereiland naast andere, mindere goden werd vereerd. Hij wordt gezien als de oppergod, de schepper van de aarde, die het water geeft en het evenbeeld is van de Semitische hoofdgod El. In Centraal-Arabië worden de godinnen Allat, Manat en al-Uzza als zijn dochters beschouwd.

Allah

Arabische godin in Centraal-Arabië, die met de Venusster wordt geassocieerd. Zij geldt als een van de drie dochters van de pre-islamitische oppergod Allah en vormt met haar zusters Manat en al-Uzza een vrouwelijke godentriade. Haar belangrijkste cultusplaats was Ta'if, bij Mekka, waar zij werd vereerd in de gedaante van een blok wit graniet. Haar naam is mogelijk afgeleid van het Arabisch *al-ilahat* (de godin).

Allat

zie Erinyen.

Alecto

de maan- en rijksgod van Seba (Saba, Sheba), in het zuidoosten van het oude Arabië. Hij is de heerser van het land en de leden van de stam van Seba zagen zichzelf als de kinderen van Almaqah. De stier en de steenbok zijn zijn symbooldieren. Vaak wordt hij voorgesteld als een bundel bliksemschichten of als een S-vormig wapen.

Almaqah

zie Emesu.

Almos

twee reuzen uit de Griekse mythologie, genaamd Otos en Ephialtes. Zij waren zonen van Aloëios, die weer een zoon van de zeegod Poseidon was. Bij hun poging de bergen Ossa, Pelion en Olympus opeen te stapelen en zo de hemel te bestormen, treft Apollo hen dodelijk met zijn pijlen.

Aloaden

Alp *zie alfr.*

Alpan ook **Alpanu** of **Alpnu** Etruskische (Oud-Italische) godin van de liefde die ook wezenstrekken heeft van een demon van de onderwereld. Zij behoort tot de Lasa en wordt meestal naakt voorgesteld.

Alpheü Griekse stroomgod, zoon van Oceanos en Tethys, Hij ontbrand in liefde voor de nimf Arethusa en achtervolgt haar onder de zee door naar Sicilië. Daar komt zij als zoetwaterbron weer aan de oppervlakte.

Althaea *zie Meleager.*

Altjira bij de Aranda in Centraal-Australië is hij de hemelvader en de god uit de verre droomtijd. Hij vormde de wereld zoals die nu is en keerde daarna terug naar de top van de hemel, terwijl de andere eeuwige vooroudergeesten uit de droomtijd naar hun onderaardse verblijf terugkeerden.

Aluelop *zie Solal.*

Aluluei *zie pälilop.*

Alven in mythen kleine, haast onzichtbare, boosaardige wezens. In de Germaanse mythologie zijn het oorspronkelijk de geesten die in de woning van de overledenen blijven wonen.

Amalthea een geit of een nimf met geitachtige gelaatstrekken, die Zeus als baby op Kreta zoogde. Volgens een mythe brak de dankbare god een van haar hoorns af en beloofde dat deze een eeuwigdurende stroom fruit, nectar en ambrozijn zou voortbrengen. De hoorn staat bekend als de Hoorn des Overvloeds.

Ama-no-uzume Japanse sjintô-godin van de vreugde en de dans, die met haar wulpse en provocerende dansen de zonnegodin Amaterasu uit de spelonk weet te lokken waar deze zich heeft opgesloten en daardoor de wereld in duisternis en onvruchtbaarheid heeft gedompeld. Met haar striptease brengt Ama-no-uzume de goden zo luid aan het lachen dat de zonnegodin uit nieuwsgierigheid uit haar spelonk komt, waardoor licht en leven op aarde terugkeren. In volkse ritens zal Uzume's dans model staan voor een dans die een dode uit zijn slaap moet wekken en ook de Kagura (dans-pantomime) vindt er zijn oorsprong in.

Amar-utuk *zie Marduk.*

Amatsu-kami *zie kami.*